

**การวิเคราะห์องค์ประกอบการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**

**A factor analysis of the student teaching evaluation at
the faculty of education, Burapha University**

นลินี บำเรอราช*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อหาองค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนจากความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์อาจารย์พี่เลี้ยง

กับผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนหน่วยฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อจัดอันดับความสำคัญขององค์ประกอบ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยงของนิสิตฝึกสอน และผู้บริหารโรงเรียนหน่วยฝึกสอนปีการศึกษา 2544 จำนวน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์สังกัดภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

293 คน ผลการวิจัยพบว่าในการแสดงความคิดเห็นต่อองค์ประกอบต้นแบบ 8 องค์ประกอบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือการเตรียมการสอนการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การปฏิบัติตน ความรู้ความสามารถ การพัฒนาการสอนและการปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความสำคัญระดับ 4.25 ขึ้นไป ยกเว้นองค์ประกอบเรื่องการปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนที่มีค่าความสำคัญระดับ 3.86 เมื่อถามความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักความสำคัญของเรื่องการเตรียมการสอนมากที่สุด

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบใหม่ด้วยการ Rotate Component Matrix พบว่าการจับกลุ่มขององค์ประกอบเปลี่ยนแปลงไปจากองค์ประกอบต้นแบบที่ทำเป็นแบบสอบถาม กล่าวคือมีองค์ประกอบที่ชัดเจนด้วยมีตัวแปรมากกว่า 4 ตัวแปร องค์ประกอบการประเมินผลการฝึกสอนจากการวิจัยครั้งนี้มี 5 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 2. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตน
 3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน
 4. องค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถ
 5. องค์ประกอบด้านการเตรียมการสอน
- งานวิจัยเรื่องนี้จึงได้ข้อสรุปของการวิเคราะห์องค์ประกอบใหม่ว่า ในการประเมินผล

การฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต้องให้น้ำหนักความสำคัญเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด และให้น้ำหนักความสำคัญเรื่องลำดับจากมากไปสู่น้อยจากเรื่องการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานพิเศษ นอกเหนือจากงานสอนความรู้ความสามารถ และการเตรียมการสอน

Abstract

The purpose of this research was to find out the suitable factors for evaluating the practicum of student teaching. The questionnaire was used for gathering the data in 2544 BE. The 293 samples were composed of three groups ; supervisors from university, supervisors from schools where the students teaching taught, and the administrators.

The research results indicated that in the original 8 factors : the preparation for teaching, making learning atmosphere, apply learning activities, the behaviors of the student teaching, the knowledge, the improvement of teaching, and extra work, the samples weight each factor at 4.25 from 5 except the factor named extra work, they weighted this factor at 3.86. The most important factor was the preparation for teaching.

The researcher reanalyzed the 8 factors by Rotate Component Matrix it was

found that there were five new cluster of factors, they were :

1. Factor of apply learning activities
2. Factor of behaviors
3. Factor of extra work.
4. Factor of knowledge
5. Factor of preparation for teaching.

This research revealed that when to evaluate the practicum of student teaching the Faculty of Education must consider the new cluster of factors instead of the original factors, for example the Faculty of Education must pay attention in apply learning activities as the first priority.

บทนำ

ด้วยเหตุที่การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ผลสำเร็จของการพัฒนาประเทศจะนำความสุขที่ยั่งยืนมาสู่ประชาชน ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีไปถึงประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างทั่วถึงและเสมอภาค แต่การจัดการศึกษาที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวมิได้ขึ้นอยู่กับนโยบายที่ดีเพียงอย่างเดียวยังต้องอาศัยปัจจัยอื่นอีกหลายประการ เช่น ตัวครูและกระบวนการผลิตครู

กระบวนการผลิตครูในระบบการศึกษา มีสิ่งสำคัญยิ่ง กล่าวคือ การฝึกงานหรือที่เรียกว่า ฝึกสอน เพื่อให้ครูมีความสามารถในการสอนก่อนออกไปปฏิบัติงานในวิชาชีพครู การวิเคราะห์องค์ประกอบการประเมินผลการฝึกสอนจึงเป็นสาระทางวิชาการที่น่าศึกษาเพราะความสำเร็จของ

การฝึกสอนย่อมเป็นตัวชี้ที่เชื่อถือได้ว่าครูฝึกหัดจะเป็นครูที่ดีได้เพียงใด

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน มีศักยภาพเป็นมหาอำนาจในหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ การทหาร การเมืองและการปกครองความสำเร็จดังกล่าว ผู้นำหลายยุคของสหรัฐอเมริกาอาศัยการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญ ดังเช่น สหรัฐอเมริกาได้ประกาศ นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่ คริสตศตวรรษที่ 21 มาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 และเริ่ม ปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจังเรื่อยมา นโยบาย ข้อหนึ่งจากในนโยบาย 10 ข้อ ระบุว่า “การที่จะได้ โรงเรียนที่ดีที่สุด จะต้องได้ครูที่ดีที่สุดมาก่อน” (เดลินิวส์, 12 ก.พ. 2540) จากนโยบายดังกล่าวนี้ เป็นผลให้แทบทุกมลรัฐได้ให้ความสำคัญต่อการที่จะปรับปรุงการฝึกหัดครูและพัฒนาอย่างหลากหลาย อาทิ เช่น การบังคับใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและการวิจัยคุณภาพครู

สำหรับประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดบทบาทบัญญัติต่าง ๆ ไว้ 9 หมวด โดยมีการกำหนดเรื่องการพัฒนาคุณภาพครูไว้ในหมวดที่ 7 ซึ่งเป็นหมวดที่ว่าด้วยการจัดระบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ปรากฏอยู่ในมาตรา 52 ถึง มาตราที่ 57 บทบัญญัติตามมาตราต่าง ๆ ดังกล่าวมีสาระเกี่ยวกับเรื่องนโยบายการผลิตและการพัฒนาครู อันจะเป็นการปฏิรูปครูทั้งระบบครบกระบวนการ

จากมาตรา 52 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีความว่า “ให้

กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการ เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้ สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและ มีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ประจำอย่างต่อเนื่อง....” จากบท บัญญัติดังกล่าวนี้ทำให้สถาบันต่างๆ ที่ผลิตครู และพัฒนาครูต้องทบทวนการดำเนินงานตาม ภารกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา และเป็น ไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถาบันที่มีภารกิจหลักด้านการผลิตครูควบคู่ ไปกับภารกิจอื่น ซึ่งเป็นงานตามกรอบของ ทบวงมหาวิทยาลัย สถาบันแห่งนี้ได้ผลิตครูอย่าง ต่อเนื่องมามากกว่า 40 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะ ผลิตบัณฑิตสายวิชาชีพครูให้เป็นผู้มีคุณสมบัติ 3 ด้าน คือ

ด้านแรก ให้มีความรู้ความสามารถใน วิชาการด้านวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะด้าน ใฝ่หา ความรู้ ความคิดใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง มีความ ซาญฉลาดในการนำความรู้ไปใช้

ด้านที่สองให้มีความเพียบพร้อมใน ความเป็นครูและความเป็นผู้นำทางการศึกษามี จิตสำนึกในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐาน และจรรยาวิชาชีพผดุงไว้ซึ่งเกียรติและศรัทธาต่อ วิชาชีพ

ด้านที่สามให้มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกล ยึดมั่นในหลักเหตุผลและคุณธรรม มีบุคลิกภาพ

ทัศนคติ และค่านิยมที่ดี ตามแบบอย่างของ วัฒนธรรมไทย (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2543)

กระบวนการผลิตบัณฑิตของคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ยึดตามหลักสูตร การศึกษาบัณฑิตที่มีการปรับปรุงติดต่อกันมาเป็น ระยะเวลาๆ จนถึงหลักสูตรฉบับที่ใช้ในปัจจุบัน เป็น หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต พุทธศักราช 2541 ซึ่งปรับปรุงมาจากหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2538 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต พุทธศักราช 2541 มีรายวิชาที่นิสิตต้องเรียน 4 ปี มีหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต แยกเป็น 3 หมวด คือ หมวดวิชาศึกษา ทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะทางวิชาชีพครูและวิชาเอก วิชาโท ตามสาขาวิชาที่นิสิตเลือกเรียน และหมวด วิชาเลือกเสรี ในการศึกษาตาม หลักสูตรดังกล่าวนี้ นิสิตต้องเรียนรายวิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วย ประสบการณ์วิชาชีพครู วิธีสอนทั่วไป หลักสูตร และการสอนวิชาเอก 1 หลักสูตรและการสอน วิชาเอก 2 จิตวิทยาการศึกษาสื่อการสอน การ ประถมศึกษา การมัธยมศึกษา การแนะแนว การวัดผลการศึกษา และการฝึกสอน รายวิชาชีพครู เหล่านี้เป็นวิชาบังคับที่นิสิตทุกคนต้องเรียน ก่อนวิชาการฝึกสอน โดยกำหนดให้เรียนรายวิชา การฝึกสอนในเทอมสุดท้าย

การฝึกสอนเป็นรายวิชาที่เป็นการศึกษา ประสบการณ์วิชาชีพชั้นสุดท้ายก่อนการเริ่มต้น ความเป็นบัณฑิตทางการศึกษา นิสิตจะต้องไป ปฏิบัติงานเต็มเวลาในโรงเรียนหน่วยฝึกสอนตั้ง เช่นครูประจำการ โดยได้รับการนิเทศจาก อาจารย์พี่เลี้ยงของโรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์

จากคณะศึกษาศาสตร์ ทั้งนี้ก่อนออกไปฝึกสอน นิสิตต้องเข้ารับการปฐมนิเทศ และต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการเตรียมการฝึกสอน นิสิตจะได้รับคู่มือฝึกสอน ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ถึง 14 รายการ ขณะปฏิบัติการฝึกสอน นิสิตจะได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยบูรพา และจากอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งเป็นครูประจำการประจำอยู่ในโรงเรียนหน่วยฝึกสอน ในระหว่างการฝึกสอนจะมีการประเมินผลการฝึกสอนเป็นระยะๆ โดยใช้แบบประเมินผล 4 ฉบับ สำหรับให้อาจารย์นิเทศก์ประเมินผล 1 ฉบับ ส่วนอีก 3 ฉบับสำหรับให้โรงเรียนใช้ประเมินผลนิสิตฝึกสอน ส่วนช่วงของการประเมินแบ่งการประเมินเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนการฝึกสอน ช่วงระหว่างฝึกสอน และช่วงหลังจากฝึกสอน (นลินี บำเรอราช และสุนทร บำเรอราช, 2542)

การประเมินผลการฝึกสอน เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าความสามารถของนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับความเป็นครูที่แสดงออกทางด้านการสอน การประพฤติปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานพิเศษของนิสิตฝึกสอน และบุคลิกภาพ ความประพฤติ จรรยาบรรณความมีวินัยตามระเบียบประเพณีครู คณะศึกษาศาสตร์ได้จัดทำแบบประเมินขึ้น ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินโดยมีประเด็น หรือเกณฑ์ในการประเมิน 5 ด้าน คือ การเตรียมบทเรียน การดำเนินการสอน การปกครองชั้นและบุคลิกภาพ การปฏิบัติงานพิเศษ และความประพฤติ จรรยาบรรณ ความมีวินัยตามระเบียบประเพณีครู

แบบประเมินผลที่ใช้มีรายการข้อความที่ต้องการประเมินทั้ง 5 ด้านนั้น ได้ใช้มานานก่อนที่จะมีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งครูต้องมีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ในภาควิชาหลักสูตรและการสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มีส่วนรับผิดชอบในการผลิตครู และเป็นกรรมการดำเนินการฝึกสอน ต้องการที่จะพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตทางสายวิชาชีพครูที่มีคุณภาพตามความคาดหวังของสังคมไทยที่ต้องการให้มีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินผลนิสิตฝึกสอนตามองค์ประกอบต่างๆ ในแบบประเมินดังกล่าวนี้ อาจจะไม่เพียงพอต่อการประเมินนิสิตฝึกสอนที่จะเข้าสู่การเป็นครูประจำการที่มีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญในการประเมินนิสิตฝึกสอนตามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบ การประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อจัดลำดับ

ความสำคัญขององค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินการฝึกสอน ของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อกำหนดรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เป็นต้นแบบของการประเมินผลการฝึกสอน

ขั้นที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงกับผู้บริหารโรงเรียนตามองค์ประกอบในแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 ศึกษาองค์ประกอบที่เหมาะสม ในการประเมินผลการฝึกสอน โดยการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2544 จำนวน 24 คน อาจารย์ที่เลี้ยงกับผู้บริหารในโรงเรียนหน่วยฝึกสอนจำนวน 269 คน

ขั้นที่ 4 กำหนดรูปแบบหลักเกณฑ์ จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเฉพาะของตัวแปรแต่ละตัวโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS โดยการวิเคราะห์ตัวประกอบหลักและหมุนตัวประกอบแบบอโรโทนอนัล (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี แวริแม็กซ์ (Varimax)

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในส่วนของข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ

1. อาจารย์นิเทศก์นิสิตฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2544 จำนวน 61 คน

2. อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนหน่วยฝึกสอน ปีการศึกษา 2544 จำนวน 295 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ

1. อาจารย์นิเทศก์นิสิตฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2544 จำนวน 24 คน

2. อาจารย์ที่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนหน่วยฝึกสอน ปีการศึกษา 2544 จำนวน 269 คน

การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย เพื่อกำหนดตัวประกอบ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการฝึกสอน จากเอกสารเกี่ยวกับการฝึกสอนของสถาบันผลิตครู 10 แห่ง ทั้งมหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏต่าง ๆ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี สถาบันราชภัฏมหาสารคาม สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลา-

นครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา ตลอดจนศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ของคุรุสภา และของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. ผู้วิจัยได้พัฒนาต้นแบบการประเมินเป็นแบบสอบถามมี 8 กลุ่ม และ 1 ปลายเปิดประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 การเตรียมการสอน 11 ข้อความ

กลุ่มที่ 2 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 12 ข้อความ

กลุ่มที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 14 ข้อความ

กลุ่มที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ 10 ข้อความ

กลุ่มที่ 5 การปฏิบัติตน 15 ข้อความ

กลุ่มที่ 6 ความรู้ความสามารถ 16 ข้อความ

กลุ่มที่ 7 การพัฒนาการสอน 6 ข้อความ

กลุ่มที่ 8 การปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน 8 ข้อความ

นอกจากนี้แล้วเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทุกด้านในแบบสอบถาม จึงแบ่งเป็น 3 ตอน กล่าวคือ ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นรายการให้ความสำคัญ องค์กรประกอบต้นแบบ 8 กลุ่ม เป็นภาพรวม และมีข้อปลายเปิด 1 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นรายการ ให้ความสำคัญของรายละเอียดของ

ข้อความในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ องค์กรประกอบและตอนที่ 4 เป็นการให้นำหน้าองค์กรประกอบต้นแบบ

3. ร่างแบบสอบถามแล้วให้คณบดีคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏพิจารณาประเมินให้ความเห็นแล้วปรับปรุงในฉบับจริงและนำไปหาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่าง 101 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.698

4. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ซึ่งมี 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อความสำคัญของรายการองค์ประกอบในการประเมิน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความสำคัญของรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบในการประเมิน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการให้นำหน้าในแต่ละองค์ประกอบในการประเมิน

การรวบรวมข้อมูล

วิธีการในการรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้ นำชุดของแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายโดยผู้วิจัยได้เดินทางไปส่งแบบสอบถามที่โรงเรียนหน่วยฝึกสอนด้วยตนเอง โดยมีจดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามที่ลงนามโดยคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการนำแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเองนั้นเพื่อทำความเข้าใจ ตกลง นัดหมาย และเพื่อการขอรับแบบสอบถามคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ดำเนินการดังนี้

1. ประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับค่าคุณลักษณะต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ค่าคุณลักษณะในรูปของค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่วิเคราะห์ ได้แก่ เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ระดับ ภาควิชา จำนวนครั้ง ของการเป็นผู้ประเมิน

2. วิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการฝึกสอน โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principal Component Factor Analysis) และหมุนตัวประกอบแบบออร์โธโกนอล (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้ได้ตัวประกอบที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

3. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในส่วนของข้อเสนอแนะในการประเมินผลการฝึกสอน การกำหนดรูปแบบหลักเกณฑ์ และวิธีการในการประเมินผลการฝึกสอนของนิสิตฝึกสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ในการกำหนดรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการประเมินผลการฝึกสอนได้จากการนำเอาผลที่ได้จากการจัดกลุ่มตัวแปรใหม่ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก และจะจัดเรียงลำดับตามน้ำหนัก

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้เป็น 4 ประเด็น กล่าวคือ

1. สถานภาพ พบว่า อาจารย์ในระบบการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ประมาณร้อยละ 75 ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเรื่องการสอนและการทำหน้าที่ต่างๆ ต้องคำนึงถึงคนส่วนใหญ่ ที่เป็นเพศหญิงด้วย ส่วนเรื่องการศึกษาพบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงร้อยละ 82 จบปริญญาตรี มีปริญญาโทเพียงร้อยละ 17 ทำให้เห็นว่าการเรียนต่อในระดับปริญญาโทยังกระจายไม่มากนักในระบบโรงเรียน ในส่วนจำนวนครั้งของการนิเทศนิสิตฝึกสอนนับว่ายังน้อย อยู่ระหว่างน้อยกว่า 5 ครั้ง ซึ่งทำให้เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่อาจารย์พี่เลี้ยงมีชั่วโมงการนิเทศนิสิตน้อยจะทำให้การตัดสินใจค่าความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบอาจคลาดเคลื่อนไปบ้างเพราะประสบการณ์ของอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของงานวิจัยครั้งนี้

2. ในส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบต้นแบบที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบเรื่องการเตรียมการสอนสูงสุด ถึงระดับ 4.82 ในขณะที่องค์ประกอบอื่นๆ ก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน กล่าวคือ เกิน 4.00 ยกเว้น องค์ประกอบที่ 8 เรื่อง การปฏิบัติงานพิเศษ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเพียง 3.86 แสดงว่าองค์ประกอบต้นแบบที่นำมาให้กลุ่มตัวอย่างลงความเห็นในความสำคัญเป็นองค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าจำเป็นและมีความสำคัญในระดับสูง

3. การให้น้ำหนักในแต่ละองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 เรื่อง การเตรียมการสอน กลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักมากที่สุดถึง 20 ใน 100 ส่วน แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างให้

ความสำคัญกับเรื่องการเตรียมการสอนมากเป็นพิเศษ ส่วนองค์ประกอบที่นำหน้ากรองลงไป ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเป็นอันดับสอง มีน้ำหนัก 15 ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ อีก 6 องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างให้นำหนักเท่ากันหมด คือ 10 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบที่นำมาเป็นต้นแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เห็นความสำคัญเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้รับในส่วนของทำให้ความสำคัญ

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบใหม่เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบใหม่ด้วยวิธีการคำนวณจาก Eigen Value แล้วนำมาประมวลผลด้วยวิธีการ Rotated Component Matrix พบว่ามีองค์ประกอบใหม่เกิดขึ้น 5 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ที่จัดกลุ่มใหม่มีองค์ประกอบย่อยของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด แสดงว่าเมื่อคำนวณหาค่าน้ำหนักจากการหาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการประเมินผลการฝึกสอนการพิจารณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่อย่างไรก็ตามในองค์ประกอบที่ 1 นี้ยังมีองค์ประกอบย่อยในเรื่องการเตรียมการสอน การจัดบรรยากาศการเรียนรู้การประเมินผลการเรียนรู้การพัฒนาการสอนความรู้ความสามารถปะปนเป็นตัวแปรอยู่ด้วย แต่จะมีเรื่องการจัดบรรยากาศการเรียนรู้มากกว่าองค์ประกอบย่อยอื่น แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินแบบสอบถามนี้ ยังไม่สามารถแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ได้ชัดเจนและอาจเป็นไปได้ที่แบบสอบถามของผู้วิจัยยังไม่มีคำถามที่ตรงพอที่จะแยกองค์ประกอบต่างๆ ออกจากกันอย่างชัดเจน

สำหรับองค์ประกอบที่ 2 ที่จัดกลุ่มใหม่มีน้ำหนักองค์ประกอบย่อยอยู่ที่เรื่องการปฏิบัติตน ซึ่งเป็นผลที่น่าแปลกใจเนื่องจากการวิเคราะห์ครั้งแรกองค์ประกอบนี้ไม่อยู่ในน้ำหนักที่สูงแต่ผลออกมาเช่นนี้แสดงว่าในการประเมิน นิสิตฝึกสอนกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ยังเห็นว่าการประพฤติปฏิบัติตนของนิสิตมีความสำคัญอยู่ในอันดับต้น ๆ

สำหรับองค์ประกอบที่ 3 ที่จัดกลุ่มใหม่มีน้ำหนักองค์ประกอบย่อยอยู่ที่การปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนืองานสอน แสดงว่าปัจจุบันอาจารย์พี่เลี้ยงที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีการระงำนนอกเหนือการสอนมากขึ้น ดังนั้นเมื่อนิสิตมาฝึกสอน จึงเห็นว่านิสิตฝึกสอนน่าจะช่วยงานพิเศษอื่นๆ ได้บ้าง ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันของโรงเรียนที่มีอาจารย์เกษียณอายุราชการก่อนกำหนดโดยที่รัฐบาลไม่มีอัตราทดแทนให้ทำให้ภาระงานของอาจารย์ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาและการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับใหม่ ทำให้การจัดการต่างๆ เป็นไปด้วยความสับสน ดังนั้นอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนจึงเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานพิเศษนอกเหนืองานสอน

สำหรับองค์ประกอบที่ 4 ที่จัดกลุ่มใหม่มีน้ำหนักองค์ประกอบย่อยอยู่ที่ความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะปัจจุบันนิสิต ฝึกสอนมักจะละเลยเรื่องความรู้ความสามารถโดยลืมนึกคิดว่านักเรียนที่ตนเองสอนสามารถหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่นๆ ได้มากมาย การให้เด็กเรียนจากหนังสือจึงเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงลงความเห็นว่าความรู้ความสามารถเป็นเรื่องสำคัญ

องค์ประกอบที่ 5 ที่จัดกลุ่มใหม่มีน้ำหนักองค์ประกอบย่อยอยู่ที่การเตรียมการสอน ซึ่งเป็นจริงตามสภาพปัจจุบัน อาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนจะต้องทำแผนการสอนส่งผู้บริหาร ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการทำแผนการสอน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จึงสามารถระบุองค์ประกอบสำคัญในการประเมินนิสิตฝึกสอนได้ 5 องค์ประกอบ คือ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. การปฏิบัติตน
3. การปฏิบัติงานพิเศษ
4. ความรู้ความสามารถ
5. การเตรียมการสอน

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบใหม่ให้แนวคิดและความรู้ที่ดี และเป็นแนวทางให้นักการศึกษาสนใจในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ มากขึ้น เพราะการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าความเชื่อเดิมที่เคยเชื่อกันมาไม่ถูกต้องเสียแล้วและเป็นอุทาหรณ์ให้ครุตระหนักว่ารูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีกในระบบโรงเรียนถึงเวลาหรือยังที่จะต้องวิเคราะห์กันใหม่แต่จะต้องทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาไม่ใช่อาศัยความเห็นของนักวิชาการหรือผู้รู้แต่ฝ่ายเดียว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ครูสภาลาดพร้าว.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). แบบประเมินพฤติกรรมการสอน. (เอกสารอัดสำเนา).
- คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. (2543). คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม. (2543). แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เต็มรูป. มหาสารคาม : สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี. (2543). แบบประเมินผลประสบการณ์วิชาชีพครู.จันทบุรี: สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2543). แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2543). แบบประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เต็มเวลา ขึ้นเต็มรูป. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2543). คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2543). คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ศึกษาศาสตร์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2541). หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2541. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2543). แบบประเมินผลการฝึกสอน. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดร.ณิ ชัยมงคล. (2536). การบริหารโครงการฝึกสอนและฝึกงานนักศึกษาสถาบันราชภัฏในสหวิทยาลัย พุทธชินราช : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาวิชาเอกสายวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เดลินิวส์. (12 กุมภาพันธ์, 2540). ข่าวการศึกษา. หน้า 10.
- นลินี บำเรอราช และสุนทร บำเรอราช. (2542). การศึกษาพฤติกรรมการสอนของนิสิตฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2530). การประเมินโครงการฝึกสอนและฝึกงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาสารคาม ปีการศึกษา 2529. มหาสารคาม :
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2543). คู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา
 2543. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
 _____.(2544). คู่มือฝึกสอน ปีการศึกษา 2543. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์และคณะ.การวิเคราะห์ องค์ประกอบที่เหมาะสมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน
 ของข้าราชการครูสายงานของสอน. งานวิจัยทุนรณรงค์คลาภิเษก สำนักงานคณะกรรมการ
 ข้าราชการครู ปีงบประมาณ 2537.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา, (แปลและเรียบเรียง). (2543). ความสำคัญของคุณภาพครู. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
 ปฏิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2532). วิวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kyriacov, Chris. (1993). *Effective Teaching in Schools*. Hert : Simon & Schuster Education,
 1993.

